

МІНІСТЕРСТВО ПРОСВІТИ ПМР
ДОЗ «Придністровський державний інститут розвитку освіти»

РОБОЧА ПРОГРАМА
з навчального предмета
«ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО»
1-4 класи
(початкова загальна освіта)

Затверджено Радою з освіти МП ПМР

Тирасполь
2014

ББК 74.268.51(4Мол5)

Р13

Упорядники:

С.І. Терлецька, вчитель образотворчого мистецтва вищої кв. категорії
МОЗ «ТСШК № 12»;

С.В. Паскаль, ст. методист з художньої освіти кафедри НМЦ СЗД ДОЗ
«ПДІРО».

Робоча програма з навчального предмета «Образотворче мистецтво».
1-4 класи (початкова загальна освіта / Упоряд. С.І. Терлецька, С.В. Паскаль. –
Тирасполь: ДОЗ «ПДІРО», 2014. 57 с.

Матеріали даного посібника складені на основі російських програм відповідно до вимог державного освітнього стандарту початкової загальної освіти ПМР. Програма і тематичне планування розглянуто та затверджено рішенням Ради з освіти МП ПМР від 27.03.14 р. (наказ від 10.04.14 р. № 558).

ББК 74.268.51(4Мол5)

© ПДІРО, 2014

Пояснювальна записка

Орієнтовна програма «Образотворче мистецтво» розроблена для 1-4 класів відповідно до нових вимог ДООС початкової загальної освіти другого покоління.

У процесі розроблення програми головним орієнтиром стала мета гармонійної єдності особистісного, пізнавального, комунікативного та соціального розвитку учнів, виховання у них інтересу до активного пізнання історії матеріальної культури та сімейних традицій свого й інших народів, шанобливого ставлення до праці.

Програма «Образотворче мистецтво» **відповідає державному освітньому стандарту початкової загальної освіти Придністровської Молдавської Республіки** і Базисному навчальному плану, розроблена на основі приблизної програми з образотворчого мистецтва державного освітнього стандарту початкової загальної освіти другого покоління.

Загальна характеристика навчального предмета

Образотворче мистецтво в початковій школі є базовим предметом, його унікальність і значимість визначаються націленістю на розвиток здібностей і творчого потенціалу дитини, формування асоціативно-образного просторового мислення, інтуїції. У молодших школярів розвивається здатність сприйняття складних об'єктів і явищ, емоційного оцінювання їх. У порівнянні з іншими навчальними предметами, які розвивають раціонально-логічний тип мислення, образотворче мистецтво спрямоване здебільшого на формування емоційно-образного, художнього типу мислення, що є умовою становлення інтелектуальної діяльності зростаючої особистості.

Домінуюче значення має спрямованість програми на розвиток емоційно-ціннісного ставлення дитини до світу. Оволодіння основами художньої мови, отримання досвіду емоційно-ціннісного, естетичного сприйняття світу і художньо-творчої діяльності допоможуть молодшим школярам під час освоєння суміжних дисциплін, а в подальшому стануть основою ставлення зростаючої людини до себе, оточуючих людей, природи, науки, мистецтва і культури в цілому.

Спрямованість на діяльнісний і проблемний підходи в навчанні мистецтву диктує необхідність експериментування дитини з різними художніми матеріалами, розуміння їхніх властивостей і можливостей для створення виразного образу. Різноманітність художніх матеріалів і технік, які використовуються на уроках, буде підтримувати інтерес учнів до художньої творчості.

Цілі програми:

– *виховання* естетичних почуттів, інтересу до образотворчого мистецтва, збагачення морального досвіду, уявлень про добро і зло; виховання моральних почуттів, поваги до культури народів багатонаціональної ПМР та інших країн;

– *розвиток* уяви, бажання та вміння підходити до будь-якої своєї діяльності творчо; здатності до сприйняття мистецтва і навколишнього світу; умінь і навичок співпраці в художній діяльності;

– *засвоєння* початкових знань про пластичні мистецтва: образотворче, декоративно-прикладне, архітектуру і дизайн, їхні ролі в житті людини та суспільства;

– *оволодіння* елементарною художньою грамотою; формування художнього кругозору і набуття досвіду роботи в різних видах художньо-творчої діяльності, різними художніми матеріалами; вдосконалення естетичного смаку.

Перелічені цілі реалізуються в конкретних завданнях навчання:

– удосконалення емоційно-образного сприйняття творів мистецтва і навколишнього світу;

– розвиток здатності бачити прояв художньої культури в реальному житті (музеї, архітектура, дизайн, скульптура та ін.);

– формування навичок роботи з різними художніми матеріалами.

Основними завданнями предмета «Образотворче мистецтво» являються:

– естетичне, моральне і трудове виховання;

– засвоєння учнями елементарних основ реалістичного малюнка;

– формування в учнів навичок малювання з натури, по пам'яті, за уявленнями;

– ознайомлення з особливостями роботи в області декоративно-прикладного і народного мистецтва;

– розвиток у дітей образотворчих здібностей, художнього смаку;

– формування творчої уяви, естетичного почуття і розуміння прекрасного;

– виховання інтересу та любові до мистецтва.

Місце предмета в Базисному навчальному плані та навчальному процесі

У Базисному навчальному плані на вивчення образотворчого мистецтва в кожному класі початкової школи відводиться по 1 годині на тиждень: у 1 класі – 33 години на рік; у 2-4 класах – 34 години на рік.

Ціннісні орієнтири змісту предмета «Образотворче мистецтво»

Образотворче мистецтво є цілісним інтегрованим курсом, який містить усі види мистецтва: живопис, графіку, скульптуру, декоративно-прикладне мистецтво, архітектуру, дизайн.

Однією з головних цілей викладання мистецтва стає завдання розвитку в дитини інтересу до внутрішнього світу людини, здатності «заглиблення в себе», усвідомлення своїх внутрішніх переживань. Це є запорукою розвитку здатності співпереживання. Програма втілює в собі новий підхід до художньо-творчого розвитку школярів, який полягає у постановці та реалізації принципово нових завдань художньої педагогіки, з яких ведуча – формування художньої культури як невід’ємної частини культури духовної. Формується морально-естетична чуйність на прекрасне і потворне, художньо-творча активність, інтерес до внутрішнього світу, до свідомості своїх особистих зв’язків з мистецтвом, розвиваються вміння та навички художньої діяльності.

Художні знання, вміння та навички є основним засобом долучення до художньої культури. Форма, пропорції, простір, світлотональність, колір, лінія, об’єм, фактура матеріалу, ритм, композиція групуються навколо загальних закономірностей художньо-образних мов образотворчих, декоративних, конструктивних мистецтв. Ці засоби художньої виразності учні засвоюють протягом усього навчання.

Ціннісними орієнтирами даної програми є:

- розвиток здатності до емоційно-ціннісного сприйняття творів образотворчого мистецтва, вираженню у творчих роботах свого ставлення до навколишнього світу;

- засвоєння початкових знань про світ пластичних мистецтв: образотворче, декоративно-прикладне, архітектуру, дизайн; про форми їхнього побутування в повсякденному оточенні дитини;

- оволодіння елементарними вміннями, навичками, способами діяльності;

- виховання емоційної чуйності та культури сприйняття творів професійного і народного образотворчого мистецтва; моральних й естетичних почуттів: любові до рідної природи, свого народу, Батьківщини, повага до її традицій, героїчного минулого багатонаціональної культури.

Плановані результати вивчення предмета «Образотворче мистецтво»

У процесі вивчення образотворчого мистецтва учень досягне наступних особистісних результатів:

– у *ціннісно-естетичній сфері* – емоційно-ціннісне ставлення до навколишнього світу (сім'ї, Батьківщини, природи, людей); толерантне сприйняття різноманітності культурних явищ; художній смак і здатність до естетичної оцінки творів мистецтва та явищ навколишнього життя;

– у *пізнавальній (когнітивній) сфері* – здатність до художнього пізнання світу, вміння застосовувати отримані знання у власній художньо-творчій діяльності;

– у *трудовій сфері* – навички використання різних художніх матеріалів для роботи в різних техніках (живопис, графіка, скульптура, декоративно-прикладне мистецтво, художнє конструювання); прагнення використовувати художні вміння для створення красивих речей або їхнього оздоблення.

Метапредметні результати засвоєння образотворчого мистецтва в початковій школі проявляються:

– в *умінні* бачити та сприймати прояви художньої культури у навколишньому житті (техніка, музеї, архітектура, дизайн, скульптура та ін.);

– у *бажанні* спілкуватися з мистецтвом, брати участь в обговоренні змісту і виразних засобів творів мистецтва;

– в *активному використанні* мови образотворчого мистецтва і різних художніх матеріалів для засвоєння змісту різних навчальних предметів (літератури, навколишнього світу, рідної мови та ін.);

– у *збагаченні* ключових компетенцій (комунікативних, діяльнісних та ін.) художньо-естетичним змістом;

– в *умінні* організовувати самостійну художньо-творчу діяльність, обирати засоби для реалізації художнього задуму;

– у *здатності* оцінювати результати художньо-творчої діяльності, власної та однокласників.

Предметні результати засвоєння образотворчого мистецтва в початковій школі проявляються в наступному:

– у *пізнавальній сфері* – розуміння значення мистецтва в житті людини та суспільства; сприйняття і характеристика художніх образів, поданих у творах мистецтва; вміння розрізняти основні види і жанри пластичних мистецтв, характеризувати їхню специфіку; сформованість уявлень про музеї ПМР та художні музеї інших країн;

– у *ціннісно-естетичній сфері* – вміння розрізняти і передавати у художньо-творчій діяльності характер, емоційний стан і своє ставлення до природи, людини, суспільства; усвідомлення загальнолюдських цінностей, виражених у головних темах мистецтва, і відображення їх у власній художній діяльності; вміння емоційно оцінювати твори придністровських художників і шедеври світового мистецтва (в межах вивченого); прояв стійкого інтересу до художніх традицій свого й інших народів;

– у *комунікативній сфері* – здатність висловлювати судження про художні особливості творів, які зображують природу та людину в різних емоційних станах; вміння обговорювати колективні результати художньо-творчої діяльності;

– у *трудовій сфері* – вміння використовувати різні матеріали та засоби художньої виразності для передання задуму у власній художній діяльності; моделювання нових образів шляхом трансформації відомих (з використанням засобів образотворчого мистецтва).

Зміст програми передбачає як художню діяльність, так і естетичне сприйняття предметів дійсності та творів образотворчого мистецтва.

Для виконання поставлених навчально-виховних завдань програмою передбачені основні види занять: малювання з натури (малюнок, живопис), малювання на теми й ілюстрування (композиція), декоративна робота, ліплення, робота з папером, бесіда про образотворче мистецтво і красу навколо нас. Основні види занять повинні бути тісно пов'язані, доповнювати одне одного і проводитися протягом усього навчального року, враховуючи особливості пір року й інтереси учнів. Для виконання творчих завдань учні можуть вибрати різноманітні художні матеріали: олівець, акварель, гуаш, фломастери, кольорові олівці та крейду, пензлик та ін. Виразні малюнки виходять на кольоровому і тонованому папері. Малювання з натури (малюнок і живопис) включає в себе також малювання по пам'яті за поданням об'єктів дійсності олівцем, а також акварельними фарбами і пензлем. Завдання з малювання натури можуть бути тривалими (1-2 уроки) і короткочасними (нариси і зарисовки). Для розвитку зорової пам'яті, просторових уявлень в учнів важливо якомога частіше пропонувати їм завдання по пам'яті та за поданням.

Предмети для малювання з натури в 1-3 класах ставляться у фронтальному (або профільному) положенні. Основна увага учнів спрямовується на визначення та передачу просторового положення, пропорцій, конструкцій, а також кольору зображуваних об'єктів. Малюнки з

натури виконуються простим олівцем або акварельними фарбами. Вони можуть передувати виконанню малюнків на теми і декоративним роботам.

Із 4 класу починається вивчення дітьми закономірностей перспективи, конструкції предметів, світлотіні предметів. У 4 класі закріплюють навички зображення об'ємних предметів, які знаходяться у фронтальній і кутовій перспективі (предмет розташований кутом до того, хто малює, і має дві точки сходу для форм, які скорочуються в перспективі).

У 1 класі учнів вчать визначати і називати кольори, в які пофарбовані зображувані об'єкти, і знайомлять з поняттям «холодні та теплі кольори», вчать змішувати основні кольори для отримання додаткових. У 2-4 класах продовжують розвивати і закріплювати вміння бачити гармонійні колірні поєднання. Заняття із живопису допомагають учням відчувати всю колірну принадність навколишнього світу, збагачують їх духовно, розвивають художній смак.

Навчальний матеріал в орієнтовній програмі представлений блоками, які відображають діяльнісний характер і комунікативно-моральну сутність художньої освіти: «Види художньої діяльності», «Азбука мистецтва», «Значущі теми мистецтва», «Досвід художньо-творчої діяльності». Специфіка подібного поділу на блоки полягає у тому, що перший блок розкриває зміст навчального матеріалу, другий дає інструментарій для його практичної реалізації, третій намічає емоційно-ціннісну спрямованість тематики завдань, четвертий містить види й умови діяльності, в яких дитина може отримати художньо-творчий досвід. Усі блоки про одне і те ж, але розкривають різні сторони мистецтва: типологічну, мовну, ціннісно-орієнтаційну та діяльнісну. Вони (всі разом!) в різній мірі присутні практично на кожному уроці. У комплексі всі блоки спрямовані на вирішення завдань початкової художньої освіти та виховання.

Обов'язковий мінімум змісту програми «Образотворче мистецтво»

Види художньої діяльності

Сприйняття творів мистецтва. Особливості художньої творчості: художник і глядач. Образна сутність мистецтва: художній образ, його умовність, передання загального через одиничне. Відображення у творах пластичних мистецтв людських почуттів та ідей: ставлення до природи, людини і суспільства. Фотографія і твір образотворчого мистецтва: схожість і

відмінності. Людина, світ природи у реальному житті: образ людини, природи в мистецтві. Уявлення про багатство та різноманітність художньої культури. Найбільші художні музеї світу, музеї та картинні галереї ПМР.

Сприйняття й емоційне оцінювання творчості відомих художників ПМР і видатних шедеврів світового мистецтва, їхніх основних витворів. Уявлення про роль образотворчих (пластичних) мистецтв у повсякденному житті людини, в організації її матеріального оточення.

Малюнок. Матеріали для малюнка: олівець, ручка, фломастер, вугілля, пастель, крейда тощо. Прийоми роботи з різними графічними матеріалами. Роль малюнка в мистецтві: основна і допоміжна. Краса і різноманітність природи, людини, будівель, предметів, виражених засобами малюнка. Зображення дерев, птахів, тварин: загальні та характерні риси.

Живопис. Живописні матеріали. Краса і різноманітність природи, людини, будівель, предметів, виражені засобами живопису. Колір – основа мови живопису. Вибір засобів художньої виразності для створення живописного образу відповідно до поставлених завдань.

Образи природи і людини в живописі художньої діяльності.

Скульптура. Матеріали скульптури та їхня роль у створенні виразного образу. Елементарні прийоми роботи з пластичними скульптурними матеріалами для створення виразного образу (пластилін, глина – розкочування, набирання об'єму, витягування форми). Об'єм – основа мови скульптури. Основні теми скульптури. Краса людини і тварин, виражена засобами скульптури.

Художнє конструювання і дизайн. Різноманітність матеріалів для художнього конструювання та моделювання (пластилін, папір, картон та ін.). Елементарні прийоми роботи з різними матеріалами для створення виразного образу (пластилін – розкочування, набір об'єму, витягування форми; папір і картон – згинання, вирізання). Уявлення про можливості використання навичок художнього конструювання і моделювання в житті людини.

Декоративно-прикладне мистецтво. Витоки декоративно-прикладного мистецтва та його роль у житті людини. Поняття про синтетичний характер народної культури (оздоблення житла, предметів побуту, знарядь праці, костюма; музика, пісні, хороводи; билини, оповіді, казки). Образ людини у традиційній культурі. Уявлення народу про чоловічу та жіночу красу, відображені в образотворчому мистецтві, казках, піснях. Казкові образи в народній культурі та декоративно-прикладному мистецтві. Різноманітність форм у природі як основа декоративних форм у прикладному

мистецтві (квіти, малюнки на метеликах, переплетення гілок дерев, морозні візерунки на склі тощо). Ознайомлення із творами народних художніх промислів у Росії, Україні, Молдові.

Абетка мистецтва. Основи художньої грамоти

Композиція. Елементарні прийоми композиції на площині та у просторі. Поняття: горизонталь, вертикаль і діагональ у побудові композиції. Пропорції та перспектива. Поняття: лінія горизонту, ближче – більше, далі – менше, загороджування. Роль контрасту в композиції: низьке і високе, велике і маленьке, тонке і товсте, темне і світле, спокійне і динамічне тощо. Композиційний центр (зоровий центр композиції). Головне і другорядне в композиції. Симетрія й асиметрія.

Колір. Основні складові кольору. Теплі та холодні кольори. Змішування кольорів. Роль білої та чорної фарб в емоційному звучанні та виразності образу. Емоційні можливості кольору. Практичне оволодіння основами кольорознавства. Передання за допомогою кольору характеру персонажа, його емоційного стану.

Лінія. Різноманіття ліній (тонкі, товсті, прямі, хвилясті, плавні, гострі, закруглені спіраллю, ті, які летять) та їхній знаковий характер. Лінія, штрих, цятка і художній образ. Передання за допомогою лінії емоційного стану природи, людини, тварини.

Форма. Різноманітність форм предметного світу і передання їх на площині та у просторі. Схожість і контраст форм. Прості геометричні форми. Природні форми. Трансформація форм. Вплив форми предмета на уявлення про його характер. Силует.

Об'єм. Об'єм у просторі та об'єм на площині. Способи передавання об'єму. Виразність об'ємних композицій.

Ритм. Види ритму (спокійний, уповільнений, поривчастий, неспокійний тощо). Ритм ліній, цяток, кольору. Роль ритму в емоційному звучанні композиції в живописі та малюнку. Передавання руху в композиції за допомогою ритму елементів. Особлива роль ритму в декоративно-прикладному мистецтві.

Значущі теми мистецтва. Про що говорить мистецтво

Земля – наш спільний дім. Спостереження за природою і природними явищами, розпізнавання їхнього характеру й емоційних станів. Різниця в зображенні природи у різні пори року, доби, в різну погоду. Жанр пейзажу.

Пейзажі різних географічних широт. Використання різних художніх матеріалів і засобів для створення виразних образів природи. Споруди у природі: пташині гнізда, нори, вулики, панцир черепахи, будиночок равлика тощо.

Сприйняття й емоційна оцінка творчості відомих художників ПМР і видатних шедеврів світового мистецтва. Образ людини в мистецтві різних народів. Образи архітектури та декоративно-прикладного мистецтва.

Батьківщина моя – ПМР. Пейзажі рідної природи. Єдність декоративного ладу в оздобленні житла, предметів побуту, знарядь праці, костюма. Зв'язок образотворчого мистецтва з музикою, піснею, танцями, билинами, переказами, казками. Образ людини у традиційній культурі.

Уявлення народу про красу людини (зовнішню і духовну), відображені в мистецтві. Образ захисника Вітчизни.

Людина і людські взаємини. Образ людини в різних культурах світу. Образ сучасника. Жанр портрета. Темі кохання, дружби, сім'ї в мистецтві. Емоційна і художня виразність образів персонажів, які пробуджують кращі людські почуття та якості: доброту, співчуття, підтримку, турботу, героїзм, безкорисливість тощо. Образи персонажів з яскраво вираженою негативною характеристикою.

Мистецтво дарує людям красу. Мистецтво навколо нас сьогодні. Використання різних художніх матеріалів і засобів для створення проєктів красивих, зручних і виразних предметів побуту, видів транспорту. Уявлення про роль образотворчих (пластичних) мистецтв у повсякденному житті людини, в організації її матеріального оточення. Жанр натюрморту. Художнє конструювання й оформлення приміщень і парків, транспорту і посуду, меблів та одягу, книг та іграшок.

Досвід художньо-творчої діяльності

Участь у різних видах образотворчої, декоративно-прикладної та художньо-конструкторської діяльності.

Засвоєння основ малюнка, живопису, скульптури, декоративно-прикладного мистецтва. Зображення з натури, по пам'яті й уяві (натюрморт, пейзаж, людина, тварини, рослини).

Оволодіння основами художньої грамоти: композицією, формою, ритмом, лінією, кольором, об'ємом, фактурою.

Створення моделей предметів побутового оточення людини. Оволодіння елементарними навичками ліплення і паперопластики.

Вибір і застосування виразних засобів для реалізації власного задуму в малюнку, живописі, аплікації, скульптурі, художньому конструюванні.

Передання настрою у творчій роботі за допомогою кольору, тону, композиції, простору, лінії, штриха, цятки, об'єму, фактури матеріалу.

Використання в індивідуальній та колективній діяльності різних художніх технік і матеріалів: колажу, гратажу, аплікації, паперової пластики, гуаші, акварелі, пастелі, воскової крейди, туші, олівця, фломастерів, пластиліну, глини, підручних і природних матеріалів.

Участь в обговоренні змісту і виразних засобів творів образотворчого мистецтва, вираження свого ставлення до твору.

Загальний зміст роботи на кожен навчальний рік представлено наступним чином:

1 клас. Розвиток спостережливості дітей, вивчення навколишнього предметного світу. Освоєння художніх матеріалів.

2 клас. Формування уявлень про тісний взаємозв'язок предметів у навколишньому світі.

3 клас. Формування уявлень про художнє середовище: кожна людина по-своєму освоює найближче оточення (людина – житло – одяг).

4 клас. Формування логічного мислення: взаємозв'язок народного мистецтва з традиціями народу, своєрідністю навколишньої природи і особливостями освоєння ним найближчого природного ландшафту.

Напрямки роботи реалізуються в конкретних видах художньої діяльності, як-от: робота на площині та в об'ємі, спостереження і вивчення навколишньої дійсності.

Передбачені завдання по пам'яті та уяві: зображення різних сюжетів, основою яких служать живі спостереження, натурні постановки, ілюстрації, документальні матеріали, літературні мотиви та ін. Передбачається знайомство з різноманітними матеріалами, інструментами і технікою їхнього застосування. Однак ступінь їхньої пріоритетності на кожному занятті на різних вікових рівнях розвитку школяра різна.

Під час роботи на площині використовуються різні матеріали (гуашеві й акварельні фарби, кольорові крейди, пастель, кольорові олівці, туш).

Робота в об'ємі та просторі містить ліплення (скульптура) із глини або пластиліну; художнє конструювання і дизайн – створення нескладних геометричних форм з паперу, використання в роботі готових об'ємних форм, природного матеріалу.

Декоративно-прикладні види діяльності засновані на стилізації й узагальненні природних форм – квітів, дерев, тварин, риб, птахів, комах та ін. – і декоруванні (створення орнаменту, елементів оздоблення, декоративних композицій та ін.) із застосуванням різноманітних матеріалів (фарби, фломастери, олівці, кольоровий папір, тканина) і технік (аплікація, розпис, колаж).

Сприйняття творів мистецтва, навколишньої природи і дійсності містить у собі бесіди, обговорення, екскурсії.

Основи художнього зображення орієнтують на художньо-творчу діяльність учнів через пізнання засобів художньої виразності в мистецтві (колір, лінія, цятка, силует, композиція, форма і пропорції, об'єм, простір).

Учні пізнають, як цятка, лінія та інші засоби стають художнім зображенням у малюванні з натури, по пам'яті, за уявою, в композиції на задану тему, в декоративній роботі. Велика увага приділяється розвитку емоційно-естетичного сприйняття природи, розуміння того, що природа є джерелом створення художнього образу як у мистецтві, так і в образотворчій діяльності учнів.

Малювання натури (малюнок, живопис) містить у собі малювання з натури, по пам'яті та за уявою.

Малювання з натури має на увазі зображення об'єктів дійсності олівцем, кольоровими олівцями, а також акварельними фарбами, пером і пензлем. Малювання з натури розвиває окомір, почуття пропорції, привчає дітей, розглядаючи предмети, аналізувати їхню конструкцію, характер форми, колір тощо

Завдання з малювання з натури можуть бути тривалими (1-2 уроки) і короткочасними (нариси і зарисовки, які виконуються протягом 7-10 хвилин). Нариси і зарисовки виконуються на початку, в середині або наприкінці уроку (залежно від конкретних завдань уроку). Для розвитку пам'яті, просторових уявлень в учнів важливо також давати завдання малювати по пам'яті та за уявою.

Малювання по пам'яті та за уявою – більш складне завдання, вчить дитину працювати над малюнком і колірним рішенням, не маючи перед собою зображуваного об'єкта, а ґрунтуючись лише на сформованому уявленні про нього. Надзвичайно важлива роль цілісних, емоційно забарвлених, «запалих у душу» вражень у розвитку творчої уяви дітей. Важливо звертати увагу учнів початкової школи на характерні особливості

предметів. Малювання за уявою також розвиває фантазію та уяву, особливо тоді, коли необхідно зобразити неіснуючі в реальному житті об'єкти.

Малювання на теми – це створення композиції на теми навколишнього життя, ілюстрування сюжетів літературних творів, яке ведеться по пам'яті, на основі попередніх цілеспрямованих спостережень, за уявою, і супроводжується виконанням нарисів і зарисовок з натури. У процесі малювання на теми удосконалюються і закріплюються навички грамотного зображення пропорцій, конструктивної будови, об'єму, просторового зображення, освітленості, кольору предметів. Учні знайомляться з особливостями симетричної й асиметричної композиції та дізнаються про засоби художньої виразності.

Декоративно-прикладне мистецтво знайомить учнів з основними прийомами побудови декоративної композиції, з різними художніми промислами, традиціями. Роботи виконуються на основі декоративного перероблення форми і кольору реальних об'єктів. Діти малюють пензлем, самостійно застосовуючи найпростіші прийоми народного розпису.

1 КЛАС (33 години)

Загальна мета першого року навчання – розвиток емоційно-образної сфери дитини, її інтересу до різноманітності кольору, світла, форм, звуків, предметів, жестів, рухів, запахів, інтонацій і настроїв у природі, житті та мистецтві, формування вміння вивчати предметний світ і природу, бачити, чути, відчувати.

Навколишній світ різноманітний і багатоликий. Початок освоєння образотворчого мистецтва пов'язаний із необхідністю навчити дітей спостерігати за предметами (людьми, тваринами і комахами), з розвитком здатності помічати одиничне навколо нас. Інша важлива особливість роботи полягає у розвитку в першокласників почуття простору й усвідомленні себе в навколишньому світі (я – частина світу). Практичне образотворче завдання спрямоване на формування вміння переробляти, фіксувати спостереження у творчих роботах.

1. Розвиток просторового мислення й уявлень про простір у мистецтві. Розвиток відчуття простору: предмети, люди у просторі. Розгляд конкретного, одиничного у природі та житті.

2. Розвиток уявлень про форму в мистецтві та навколишній дійсності.

Розвиток інтересу до навколишніх предметів. Знайомство з різноманітністю форм у природі та житті. Формування індивідуального почуття форми.

3. Розвиток уявлень про колір у мистецтві та навколишній дійсності. Колір і фарби у природі (вода, повітря, веселка, сонце, вогонь, рослини, тварини). Колір і форма, колір і настрій у навколишній дійсності та мистецтві. Формування індивідуального почуття кольору.

4. Освоєння композиційних завдань у мистецтві. Розвиток основ проектного мислення через освоєння поверхні аркуша, художніх і композиційних завдань у мистецтві.

Розвиток почуття зв'язку між композицією і настроєм у творах образотворчого мистецтва.

Колір

Колір у передаванні стану пори року, явищ природи; в реалістичному живописі, у складанні декоративної та безпредметної композиції. Складання палітри теплих і холодних кольорів. Основні кольори та прийоми їхнього змішування в малюванні з натури, по пам'яті та за уявою.

Лінія, цятка, силует

Різноманітність ліній у природі та мистецтві. Характер ліній (плавна, м'яка, пухка, ламана та ін.).

Лінія як засіб створення образу людини, тварини, предметів (добрий, злий, гладкий, пухнастий та ін.).

Виразність ліній, силуету в передаванні найпростішої форми зображуваних предметів.

Композиція

Процес пошуку виразного втілення задуму в різних видах художньої діяльності: у живописних, графічних і декоративних роботах. Композиція зображення, виконаного з натури, по пам'яті, за уявою на площині та в об'ємі з реальних і абстрактних форм. Передавання в композиції на задану тему смислового зв'язку в зображуваному сюжеті, виявлення головного.

Декоративно-прикладне мистецтво

Основні принципи (площинність, ритм, симетрія, умовність кольору, органічний зв'язок композиції з формою предмета, який оздоблюється).

Малювання натури (малюнок, живопис)

Приблизні завдання:

а) малювання з натури овочів і фруктів (поняття «світло», «тінь», «відблиск»);

- б) малювання з натури квітів (нарцисів, кульбаб та ін.);
- в) малювання з натури гілочки квітучого дерева (яблуні, персика, абрикоса, вишні та ін.);
- г) малювання по пам'яті: «Свійський улюбленець» (зображення тварин, птахів, акваріумних рибок та ін.).

Графічні вправи: типи ліній, ритм, спіраль, малюнок без відриву руки, людинка з овалів (у русі та у стані спокою).

Живописні вправи зі змішування кольорів (кольори основні та додаткові).

Малювання на теми

Приблизні завдання:

- а) малюнки на теми: «Літо» «Подорож», «Де б я хотів побувати», «Акваріум», «Підводний світ», «Моя сім'я», «Будинок, у якому ми живемо», «Веселий сніговик», «Скоро, скоро Новий Рік», «Фантастичні будиночки», «Багаття» (кольори теплі та холодні) «Повітряні кулі» (кольори основні та додаткові (складові)).

Природа в різних станах: «Осінній пейзаж», «Зимовий пейзаж», «Вітер», «Сонячний день», «Нічне місто».

- б) композиція: ілюстрування вірша К. Чуковського «Закаляка», казки «Снігуронька», російських потішок, народних казок (російських, молдавських, українських).

Декоративна робота

Приблизні завдання:

- а) «Килим-літак», «Східний килим», «Молдавський килим» (особливості нанесення візерунків у прямокутнику);
- б) «Декоративна тарілочка». Українська кераміка: косівська, опішнянська (особливості нанесення візерунків у колі, варіанти композиційного рішення);
- в) «Казкова галявина», «Чарівна квітка», «Букет для мами» (декоративне зображення квітів, перероблення реалістичного зображення в стилізоване);
- г) «Російські матрешки». Особливості форми і розпису. Полхов-майданські, семенівські та загорські матрешки.

Бесіди про образотворче мистецтво і красу навколо нас

В основі бесід лежать дві складові: сприйняття мистецтва і спостереження за природою.

Ознайомлення проводиться на початку або наприкінці уроку протягом 5-7 хвилин.

Основні теми бесід:

- «Прекрасне в житті та у творах образотворчого мистецтва»;
- «Види образотворчого мистецтва»;
- «Жанри живопису»;
- «Прекрасне навколо нас» (краса речей);
- «Рідна природа у творчості художників» (пори року, природа в різний час доби);
- «Народне декоративно-прикладне мистецтво: молдавське килимарство, українська кераміка» (косівська, опішнянська та ін.).

Унаслідок вивчення образотворчого мистецтва учень повинен навчитися:

1. Оволодівати мовою образотворчого мистецтва:

- розуміти, в чому полягає робота художника та які якості потрібно в собі розвивати, щоб навчитися малювати;
- розуміти і вміти пояснювати, що таке форма, розмір, характер, деталі, лінія, замкнута лінія, геометричні фігури, симетрія, вісь симетрії, геометричний орнамент, вертикаль, горизонталь, фон, композиція, контраст, сюжет, зарисовки, нариси;
- знати і вміти називати основні кольори спектра, розуміти і вміти пояснювати, що таке додаткові та споріднені, теплі та холодні кольори;
- знати і вміти пояснювати, що таке орнамент, геометричний орнамент;
- вчитися описувати живописні твори з використанням вже вивчених понять.

2. Емоційно сприймати й оцінювати твори мистецтва:

- вчитися відчувати образний характер різних видів ліній;
- вчитися сприймати емоційне звучання кольору і вміти розповідати про те, як ця властивість кольору використовується різними художниками.

3. Розрізняти і знати, в чому особливості різних видів образотворчої діяльності. Володіння найпростішими навичками:

- малюнка;
- аплікації;
- побудови геометричного орнаменту;
- техніки роботи акварельними та гуашевими фарбами.

4. Мати поняття про деякі види образотворчого мистецтва:

- живопис (натюрморт, пейзаж, картини про життя людей);

- графіка (ілюстрація);
- народні промисли (димківські іграшки, вироби майстрів Хохломи і Гжелі, петриківський розпис, жостовський розпис).

5. Мати поняття про образотворчі засоби живопису та графіки:

- композиція, малюнок, колір для живопису;
- композиція, малюнок, лінія, цятка, крапка, штрих для графіки.

6. Мати уявлення про мистецтво.

2 КЛАС (34 години)

Колір

Перетворення трьох основних кольорів (синій, червоний, жовтий) у багатобарвну мозаїку (колірне коло).

Прийоми створення різних колірних поєднань у мальовничих і декоративних композиціях (світле на темному, темне на світлому), поєднання зближених (нюанс), контрастних кольорів.

Зміна тональності з чорною і білою фарбою в малюванні з натури, по пам'яті та за уявою.

Лінія, силует

Виразні засоби графіки. Способи передання в малюнку форми предмета, пропорцій, загальної будови предмета.

Композиція

Розширення уявлень про композицію в рамках жанру образотворчого мистецтва (натюрморт, пейзаж, портрет, жанрова картина), виділення головного в композиції (розмір, місце розташування, колір), Передання простору (співвідношення близьких і далеких предметів за величиною; зміна насиченості кольору переднього і заднього планів) у малюванні на задану тему, в нарисах з натури окремих предметів.

Декоративна композиція (сюжетно-тематична, натюрморт, орнамент; площинність, ритм, симетрія й асиметрія, умовність кольору).

Створення декоративного образу на основі трансформації природних форм. Абстрактна композиція – композиція з форм, абстрактних відображення конкретного предмета. Природа – джерело створення художнього образу в різних видах зображення і народного мистецтва.

Малювання натури (малюнок, живопис)

Приблизні завдання:

1. Малювання з натури, по пам'яті, за уявою:

а) рослин: дерев різних порід (тополя, клен, верба, яблуня, береза та ін.), окремих гілок дерев і чагарників (горобини, калини, смородини, дикого винограду та ін.), квітучої гілки (бузку, акації, верби та ін.);

б) зарисовки природних форм: корали, раковини молюсків, краби, морські коники та ін.;

в) зображення людини: зарисовки людини в русі, портрет (пропорції обличчя), автопортрет (передавання настрою);

г) натюрморт із декількох предметів простої форми (глечик, ваза, горщик, яблуко, груша тощо).

2. Виконання живописних і графічних вправ.

Малювання на теми

Приблизні завдання:

а) малюнки на теми: «Літо в селі», «Канікули», «Морське дно», «Скарби підводного світу», «Мешканці морів», «Спорт» (зображення людей в динаміці), «Дід Мороз і Снігуронька у лісових звірів», «Ялинка з іграшками» (принцип загороджування предметів), «Зимова картина», «Пейзаж небаченої планети», «Гори» (теплі та холодні кольори) «Фантастичні світи», «Квіткова галявина», «Жителі Квіткового міста», «Метелики» (монотипія), зображення людини на тлі пейзажу (за власним вибором), природа в різних станах: «Осінній пейзаж», «Рання весна», «Весняні струмки», «Міський пейзаж»;

б) композиція: ілюстрування казок, малювання за мотивами казок: «Хатинка в лісі», (казка «Срібне копитце»), «Жар-птиця» (казка «Коник-Горбокони»), «Казковий персонаж» (за власним вибором).

Декоративна робота

Поглиблення понять про залежність декору від форми, функції предмета та матеріалу, з якого він виготовлений. Ознайомлення учнів з азами колірної та знакової символіки.

Приблизні завдання:

а) «Димківська іграшка». Ескіз димківської іграшки з нанесенням розпису. Розгляд різних композиційних варіантів нанесення візерунків;

б) «Візерунок вишитого рушника». Поглиблення понять про народну вишивку: вишивка «хрестом», «гладдю» та ін. Значення вишитого рушника в культурі народів рідного краю;

в) «Великодні писанки». Історія писанкарства. Види декорування крашанок. Колірна і знакова символіка. Особливості зображення візерунків на сферичній поверхні;

г) «Гжель». Ескіз предмета порцелянового посуду (чайник, ваза, цукорниця, чашка з блюдцем та ін.) з розписом. Особливості розпису в техніці «гжель»: колірне рішення, варіанти візерунків;

д) стилізоване зображення квітів і птахів.

Бесіди про образотворче мистецтво і красу навколо нас

Основні теми бесід:

- «Прекрасне навколо нас» (натюрморти художників);
- «Рідна природа у творчості, міські та сільські пейзажі, художньо-виразні засоби живопису – колір, мазок, лінія, цятка, колірний і світловий контрасти»;
- «Композиція в образотворчому мистецтві»;
- «Художники-казкарі» (В. Васнецов);
- «Російське декоративно-прикладне мистецтво» (димківська іграшка, російська, українська вишивка, гжель);
- «Молдавська кераміка, сувеніри, іграшки, розпис»;
- «Українські писанки».

Унаслідок вивчення образотворчого мистецтва учень повинен навчитися:

1. Оволодівати мовою образотворчого мистецтва:

- мати уявлення про види образотворчого мистецтва (архітектура, скульптура, живопис, графіка);
- розуміти і вміти пояснювати, що таке кругла скульптура, рельєф, силует, музей, картинна галерея, ескіз, нарис, фактура, штрихування, світлотінь, джерело світла, рослинний орнамент, елемент орнаменту, ритм, колорит;
- знати властивості кольорів спектра (взаємодія теплих і холодних кольорів);
- знати і вміти пояснювати, що таке рослинний орнамент;
- вміти описувати живописні твори з використанням вже вивчених понять.

2. Емоційно сприймати й оцінювати твори мистецтва:

- вчитися відчувати образний характер різних творів мистецтва, помічати і розуміти, для чого і яким чином художники передають своє ставлення до зображеного на картині;
- вчитися сприймати емоційне звучання теплих чи холодних кольорів і колориту картини.

3. Розрізняти і знати, в чому особливості різних видів образотворчої діяльності. Подальше оволодіння навичками:

- малювання кольоровими олівцями;
- малювання простим олівцем (передавання об'єму предмета за допомогою світлотіні);
- аплікації;
- побудови рослинного орнаменту з використанням різних видів його композиції;
- різних прийомів роботи акварельними фарбами;
- роботи гуашевими фарбами.

4. Поглиблювати поняття про деякі види образотворчого мистецтва:

- живопис (натюрморт, пейзаж, побутовий живопис);
- графіка (ілюстрація);
- народні промисли (городецький розпис).

5. Вивчати твори визнаних майстрів образотворчого мистецтва і вміти розповідати про їхні особливості.

6. Мати уявлення про мистецтво.

3 КЛАС (34 години)

Колір

Емоційний вплив кольору на настрій людини. Відтінки кольору у вирішенні живописних задач.

Колірні та тональні відношення в зображенні натюрморту, пейзажу, портрета.

Тональна і колірна гармонія під час передання об'єму предметів нескладної форми в малюванні з натури.

Лінія, силует

Роль малюнка в різних видах образотворчого мистецтва (графіка, живопис, декоративно-прикладне, скульптура, архітектура). Матеріали та техніка малюнка.

Силует у різних видах образотворчого мистецтва. Чорно-білі та кольорові силуети. Способи отримання силуетного зображення (залиття контуру тоном, кольором; штамп, трафарет тощо). Характер силуету в передаванні протилежних (контрастних) або зближених (нюансних) образів у малюванні на задану тему, в нарисах з натури окремих предметів.

Об'єм

Передавання об'ємів предметів за допомогою світла та тіні. Форма і пропорції. Відображення в малюнку характерних особливостей форми (округлість, площинність, подовженість, нахил тощо). Передавання пропорцій частин і цілого в зображенні предметів комбінованої форми.

Нариси фігури людини, а також птахів, фруктів, овочів; передання пропорцій і характеру форми.

Простір

Передавання глибини простору на площині картини за допомогою лінійної перспективи. Передавання багатоплановості зображення за допомогою тонової градації та колірної теплохолодності (повітряна перспектива).

Композиція

Засоби композиції: зоровий центр, статика, динаміка, ритм. Працюємо над композицією з використанням власних спостережень (зарисовки з природи, по пам'яті та за спостереженням).

Декоративна композиція

Прийоми декоративного узагальнення природних форм (стилізації): виділення головних ознак, спрощення або ускладнення другорядних деталей, збільшення і зменшення деталей, умовність кольору, пошук розміщення елементів композиції.

Малювання природи (малюнок, живопис)

Приблизні завдання:

1. Малювання з природи, по пам'яті, за уявою:

а) листя дерев з осіннім забарвленням (клен, дуб, осика, каштан, тополя);

б) квітів (тюльпан, троянда, лілія, хризантема, гладіолус та ін.);

в) малювання інтер'єру (перспектива з однією точкою сходу);

г) людини: «Сімейний портрет» (відповідність зображення), людина в русі;

г) овочів, фруктів, грибів: «Осінній натюрморт»;

д) акварельних етюдів, які передають різний стан у природі.

2. Виконання живописних і графічних вправ.

Малювання на теми

Приблизні завдання:

а) малюнки на теми «Літні канікули», «У туристичному поході», «На риболовлі», «Відпочинок на морі», «Осінній парк», «Ми малюємо осінь» «Багатий урожай», «Розвага дітей взимку», «На ковзанці», «Зимові забави»,

«Карнавальна маска» (передавання характеру), «Портрет казкового персонажа» (створення образу), «Весняний день», «Птахи прилетіли», «Дзюрчать струмки», «Ковані мережива» (огорожі, решітки на тлі весняного пейзажу), «Образ дерева» (монохромна акварель), зображення пейзажу в техніці «гризайль»;

б) композиція: ілюстрування казок, малювання за мотивами казок: «Морозні візерунки» (казка «Снігова королева»), «Джунглі» (казка «Мауглі»), «Замок казкового персонажа» (із серії «Казкова архітектура»), «Чарівник Смарагдового міста»;

в) книжкова графіка: «Шрифт» (зображення однієї літери п'ятьма різними шрифтами), «Буквиця» (старовинне накреслення букв, їхнє декоративне оформлення).

Декоративна робота

Приблизні завдання:

а) російський народний розпис дерев'яного посуду «Золота хохлома» (розпис ложок);

б) російська народна іграшка «Полхов-майданські, семенівські, загорські матрьошки»;

в) український керамічний посуд «Косівська та опішнянська кераміка»;

г) український народний розпис «Квітуча петриківка»;

г) молдавський орнамент «Орнамент у смузі»;

д) основи дизайну: модуль, модульна композиція, динаміка та статика в композиції, виділення центру, контраст, нюанс.

Бесіди про образотворче мистецтво і красу навколо нас

Основні теми бесід:

а) «Види образотворчого мистецтва (живопис, графіка, скульптура, декоративно-прикладне мистецтво) й архітектура; старовинні міста у творчості художників»;

б) «Краса природи у творчості художників» (порив вітру, шум дощу, хвилювання моря у графіці та живописі);

в) «Казки в образотворчому мистецтві»;

г) «Краса декоративно-прикладного мистецтва» (творчість майстрів рідного краю).

Унаслідок вивчення образотворчого мистецтва учень повинен навчитися:

1. Оволодівати мовою образотворчого мистецтва:

– мати чітке уявлення про жанри живопису та їхні особливості (натюрморт, пейзаж, анімалістичний жанр, батальний живопис, портрет, побутовий жанр, історичний живопис);

– розуміти і вміти пояснювати, що таке колірна гамма, колірне коло, штрихування, тон, розтушовування, відблиск, рамка-видошукач, співвідношення цілого і його частин, пропорційність частин людського обличчя, міміка, стиль, стиль в ілюстрації, буквиця;

– знати і вміти пояснювати, що таке орнамент звіриного стилю;

– знати і вміти пояснювати, що таке театр, театральна декорація, театральний костюм і чим займаються театральні художники;

– вчитися описувати живописні твори з використанням вже вивчених понять.

2. Емоційно сприймати й оцінювати твори мистецтва:

– відчувати і вміти описувати, в чому полягає образний характер різних творів;

– вміти розповідати про те, яка колірна гама використовується в різних картинах і як вона впливає на настрій, переданий у них.

3. Розрізнити і знати, в чому особливості різних видів образотворчої діяльності. Подальше оволодіння навичками:

– малювання кольоровими олівцями;

– малювання простим олівцем (передавання об'єму предмета за допомогою світлотіні);

– виконання декоративного панно в техніці аплікації;

– виконання декоративного панно із природних матеріалів;

– виконання рослинного орнаменту (хохломський розпис);

– виконання плетеного орнаменту у звіриному стилі;

– оволодіння різними прийомами роботи акварельними фарбами (технікою відбитка);

– роботи гуашевими фарбами;

– постановки й оформлення лялькового спектаклю.

4. Поглиблювати поняття про деякі види образотворчого мистецтва:

– живопис (натюрморт, пейзаж, побутовий живопис);

– графіка (ілюстрація);

– народні промисли (хохломський розпис).

5. Вивчати твори визнаних майстрів образотворчого мистецтва і вміти розповідати про їхні особливості.

6. Мати поняття про мистецтво оформлення книги.

4 КЛАС (34 ГОД.)

Колір

Різноманіття кольоротонових відтінків у виявленні художніх образів. Знаходження кольору для зображення реальних об'ємних предметів. Прийом отримання звучних, чистих, складних, м'яких тощо колірних цяток, колірних поєднань. Освоєння різних способів акварельного живопису (по-сирому, а-ля прима та ін.) в нарисах з натури різних предметів. Зміна кольору залежно від розташування предмета у просторі.

Лінія, силует

Монотипія, гравюра на картоні тощо; виконання натюрморту у графічній техніці (монотипія, гратографія).

Об'єм

Прийоми передавання об'єму в реалістичному мистецтві (графіка, живопис). Найпростіші прийоми передання світлотіні (світло, тінь, півтінь тощо) в малюванні предметів комбінованої форми.

Простір

Передавання кольором просторових планів у реалістичному живописі. Прийоми зображення простору із застосуванням елементарних закономірностей лінійної та повітряної перспективи. Мальовниче зображення пейзажу (етюд) з передаванням планів повітряної перспективи (передній, середній, дальній плани).

Композиція

У композиції на задану тему застосування композиційних закономірностей для образного вирішення задуманого сюжету (вибір точки зору, контраст світла і тіні, виділення центру).

Музикальність образотворчого ряду. Ритмічний і мелодійний лад (різко, плавно, співуче). Образотворчі засоби передання їх у графіці, живописі; використання різного протиставлення кольору – кольоровий контраст. Гармонія та дисгармонія кольору.

Малювання натури (малюнок, живопис)

Приблизні завдання:

- а) малювання з натури гілочки квітучого чагарнику (шипшина);
- б) малювання людини в русі (короткочасні зарисовки);
- в) малювання свійських (курка, гусак, качка та ін.) і диких (орел, чапля, горобець та ін.) птахів;
- г) малювання міської вулиці у перспективі (з однією точкою сходу).

Графічні вправи: лінійний пейзаж з ритмічним заповненням зображення лініями.

Малювання на теми

Приблизні завдання:

а) малюнки на теми: «Як я провів літні канікули», «Захід сонця», «Збирання врожаю», «Фантазія ліній», «Флора і фауна», «Новорічна композиція», «Карнавал», «Приліт птахів», «Ескіз вітража»;

б) композиція: ілюстрування казки «Лускунчик», молдавської легенди «Мерцишор»;

в) книжкова графіка: «Декоративні шрифти», «Стилізоване зображення слова».

Декоративна робота

Приблизні завдання:

а) «Городецький розпис», (розпис обробних дошок з використанням елементів городецького розпису);

б) «Жостовський піднос» (вирізання з кольорового паперу форми жостовського підносу з подальшим розписом гуашевими фарбами);

в) «Великодня композиція» (створення композиції з використанням великодньої атрибутики: вишитий рушник, писанки, святкова паска, сирна паска, свічка, гілочка верби та ін.);

г) «Народний костюм» (російський, молдавський, український);

г) «Декоративний натюрморт» (із використанням елементів хохломського, опішнянського, косівського, жостовського розпису, молдавського орнаменту);

д) виконання ескізу ліпного свищика у вигляді казкового птаха або звіра з розписом.

Бесіди про образотворче мистецтво і красу навколо нас

Основні теми бесід:

– «Жанри образотворчого мистецтва» (пейзаж, натюрморт, портрет, інтер'єр, сюжетно-тематична композиція);

– «Краса природи у творчості» (А. Куїнджі – майстер передання світла і кольору в живописі; мариніст І. Айвазовський);

– «Портрети знаменитих письменників і композиторів»;

– «Казка в образотворчому мистецтві»;

– «У майстерні художника»;

– «Музеї»;

– «Мистецтво рідного краю; орнаменти народів світу».

Унаслідок вивчення образотворчого мистецтва учень повинен навчитися:

1. Оволодівати мовою образотворчого мистецтва:
 - мати уявлення про монументально-декоративне мистецтво та його види;
 - розуміти і вміти пояснювати, що таке монументальний живопис (розпис, фреска, мозаїка, вітраж), монументальна скульптура (пам'ятники, садово-паркова скульптура), ікона, дизайн, художник-дизайнер, фотографія, градації світлотіні, рефлекс, падаюча тінь, конструкція, композиційний центр, контраст, лінійна перспектива, лінія горизонту, точка сходу, повітряна перспектива, пропорції, ідеальне співвідношення цілого і частин, пропорційна фігура, модуль;
 - розповідати про живописні твори з використанням вже вивчених понять.
2. Емоційно сприймати й оцінювати твори мистецтва:
 - відчувати і вміти описати, в чому полягає образний характер різних творів;
 - вміти розповідати про те, які образотворчі засоби використовуються в різних картинах і як вони впливають на настрій, переданий у картині.
3. Розрізняти і знати, в чому особливості різних видів образотворчої діяльності. Розвиток умінь:
 - малювати кольоровими олівцями з переходами кольору і передаванням форми предметів;
 - малювати простим олівцем, передавати об'єм предметів за допомогою градацій світлотіні;
 - розробляти і виконувати композицію на задану тему;
 - працювати у змішаній техніці (поєднання різних прийомів роботи акварельними фарбами з гуашшю і кольоровими олівцями).
4. Поглиблювати і розширювати поняття про деякі види образотворчого мистецтва:
 - живопис (натюрморт, пейзаж, картини про життя людей);
 - графіка (ілюстрація);
 - народні промисли (філімонівські та димківські іграшки, вироби майстрів Хохломи і Гжелі).
5. Вивчати твори визнаних майстрів образотворчого мистецтва і вміти розповідати про їхні особливості.
6. Мати поняття про образотворчі засоби живопису та графіки:

- композиція, малюнок, колір для живопису;
- композиція, малюнок, лінія, цятка, крапка, штрих для графіки.

Після закінчення початкової школи до рівня підготовки учнів пред'являються такі вимоги:

Учень повинен:

1) знати і розуміти:

- основні жанри і види творів образотворчого мистецтва;
- відомі центри народних художніх ремесел;
- провідні художні музеї;

2) вміти:

- розрізняти основні та складові теплі та холодні кольори;
- впізнавати окремі видатні вітчизняні та зарубіжні твори мистецтва і називати їхніх авторів;
- порівнювати різні види і жанри образотворчого мистецтва (графіки, живопису, декоративно-прикладного мистецтва);
- використовувати художні матеріали (гуаш, кольорові олівці, акварель, папір та ін.);
- застосовувати засоби художньої виразності (лінію, колір, тон, об'єм, композицію) в образотворчій діяльності: у малюнку і живописі (з натури, по пам'яті та за уявою); в декоративних і конструктивних роботах; в ілюстраціях до творів літератури та музики;

3) використовувати набуті знання та вміння у практичній діяльності та повсякденному житті:

- для самостійної творчої діяльності;
- для збагачення досвіду сприйняття творів образотворчого мистецтва;
- для оцінювання творів мистецтва (вираження власної уваги) під час відвідування виставок, музеїв образотворчого мистецтва, народної творчості та ін.

Календарно-тематичне планування

№ з/п	Кількість годин	Дата	Тема. Приблизні завдання	Зміст уроку	Характеристика діяльності учнів на уроці
1 клас					
1	1		Чарівний світ фарб. «Малюємо веселку». «Різно-кольорові долоньки»	Вступний урок. Організація робочого місця. Чим і як працюють художники. Отримання початкове уявлення про кольори на прикладі зображення веселки	Знати правила роботи з акварельними фарбами. Вміти працювати пензлем і акварельними фарбами. Вивчити правила роботи акварельними фарбами, пензлем. Виконати роботу акварельними фарбами. Запам'ятати порядок розташування кольорів у веселці.
2	1		Малювання предметів округлої форми: «Овочі та фрукти», «Синьйор Помідор»	Знайомство з формою та кольором овочів і фруктів. Поняття «відблиск», «світло», «тінь». Правильне розміщення зображуваних предметів на аркуші	Вміти аналізувати форму предмета, застосовувати колір для виконання завдання. Вивчити деякі правила компоновання на аркуші. Виконати роботу акварельними фарбами. Розглянути й усно описати фрукти (слива, груша, яблуко), овочі (морква, картопля, цибуля). Розуміти відмінність між фруктами і овочами (форма, розмір, колір, характер, деталі). Передати об'єм за допомогою відблиску, світла і тіні
3	1		Типи ліній. Графічні вправи	Поняття про графіку і про один виразний засіб – лінії. Прийоми роботи графічними матеріалами. Тип ліній: пряма, хвиляста, ламана зигзаг, спіралеподібна. Лінійні вправи (фломастери, кольорові олівці)	Знати, що таке графіка і графічні матеріали. Визначати характер ліній і вміти їх використовувати в різних завданнях. Вміти зобразити орнамент на основі хвилястої лінії. Малювання метеликів і бабок двома руками. Вміти малювати всі типи ліній: пряма, хвиляста, ламана та ін.; Міркувати про виразні можливості різних ліній та імпровізувати на аркуші, використовуючи фломастери, кольорові олівці. Придумати свої

					варіанти ліній
4	1		Кольори основні, додаткові. «Повітряні кулі», «Семиколірна квітка»	Розширення поняття про колір. Отримання додаткових кольорів і відтінків шляхом змішування трьох фарб основних кольорів (акварель)	Розуміти різницю між основними і додатковими кольорами. Вміти змішувати фарби. Знати, який результат вийде під час змішування фарб. Розрізняти основні та додаткові кольори. Зображати на малюнку три повітряні кулі основними: жовтим, синім, червоним – і трьома додатковими кольорами: зеленим, помаранчевим, фіолетовим. Прослухати казки «Семиколірна квітка» і «Злий чарівник»
5	1		Малювання за уявою. Ілюстрація до вірша «Закаляка»	Способи малювання: з натури, по пам'яті, за уявою. Предмети реальні та «чарівні»: скатертина-самобранка, чоботи-сороходи та ін. Виконання роботи акварельними фарбами	Вміти намалювати фантастичну неіснуючу тварину, предмет. Прослухати вірш «Закаляка» К. Чуковського. Розвивати фантазію та уяву.
6	1		Графічний пейзаж: «Ліс», «Берег річки»	Лінійний графічний пейзаж. Закріплення теми про типи лінії: пряма, хвиляста, ламана зигзаг, спіралеподібна. Малювання без відриву руки (фломастери, кольорові олівці)	Вміти застосовувати образотворчі засоби графіки. Знати і визначати характер ліній, вміти їх використовувати в даному завданні. Аналізувати і вибирати характер ліній для зображення різних природних об'єктів. Опанувати прийомами малювання без відриву руки. Намалювати графічний пейзаж. Прослухати музичний твір, який описує красу природи. Емоційно відгукуватися на виконаний малюнок
7	1		Ліплення овочів і фруктів «Дарунки	Поняття «скульптура». Знайомство з	Порівнювати об'ємні форми різних овочів і фруктів. Знати, що таке «скульптура» на

			рідного краю»	природними особливостями глини і пластиліну та правилами ліплення. Ліплення фруктів і овочів по пам'яті та з натури	прикладі репродукцій творів мистецтв. Одержати уявлення про скульптуру та її види (кругла скульптура, рельєф). Демонстрація характерних відмінностей і загальних рис під час ліплення овочів і фруктів. Вміти бачити основні форми, з яких складаються фрукти й овочі (куля, конус та ін.), і застосовувати це під час ліплення. Відрізнати скульптуру від інших видів образотворчого мистецтва
8	1		«Барви осені». «Казка про осінь»	Втілення в образотворчому мистецтві різноманіття форм і фарб навколишнього світу. Зображення золотої осені (акварель, гуаш)	Вміти підбирати слова для характеристики осінніх образів. Описати кольори осені: якою бачать осінь поети, художники, народні майстри. Характеризувати кольори осені, знаходити виразні засоби зображення осінніх фарб. Читати вірші про осінь. Розглядати репродукції із зображенням осінніх пейзажів. Намалювати осінні листя
9	1		Природа-художниця. «Осінній пейзаж»	Уявлення про живопис. Знайомство з поняттям «пейзаж». Художні засоби виразності під час створення осіннього пейзажу. Малювання осіннього пейзажу по пам'яті або за уявою. Образи рідного краю (акварель)	Знати, що таке пейзаж. Уміти емоційно відгукуватися на твори мистецтв. Спостерігати за природою. Визначати різний стан природи: залежно від пори року, часу доби, погоди. Удосконалювати художні навички роботи акварельними фарбами. Визначати за репродукціями пейзаж. Знати картини із зображенням пейзажів художників ПМР. Намалювати «осінній пейзаж»
10	1		«Багаття»	Використання знань про «теплі» і	Знати, що таке «теплі», «холодні» кольори, колірний

				«холодні» кольори. Їхній взаємовплив і взаємопідсилення (акварель). Розвиток уявлень про живопис і деякі його закони. Основні та споріднені кольори, пари додаткових кольорів	спектр. Розуміти їхній взаємовплив. Контрастність кольорів. Слухати і міркувати про виразні можливості акварельних фарб. Виконати завдання, використовуючи отримані знання
11	1		Декоративно-прикладне мистецтво. «Килим у національному стилі»	Побудова і виконання візерунка. Особливості молдавського, українського, російського орнаментів. Кольори, які використовуються в національних орнаментах. Особливості розташування візерунка (змішана техніка)	Вміти грамотно виконувати роботу, використовуючи прості засоби образотворчої мови. Знати характерні особливості молдавського, українського, російського орнаментів і кольори, використовувані в національних орнаментах. Визначати за наочною ілюстрацією молдавський, український, російський орнаменти. Міркувати про характерні відмінності національних орнаментів. Малювати орнамент після вивчення теоретичного матеріалу
12	1		«Нічне місто»	Міський пейзаж у нічну пору доби. Знайомство з архітектурою. Поняття про характер і призначення кам'яних будівель. Пропорційність і виразність «силуетів»	Визначати зміну кольору і тону об'єкта залежно від освітленості вдень і вночі, дотримуючись пропорційності зображуваних предметів. Аналізувати різні предмети з точки зору побудови їхньої форми, конструкції й освітлення в різний час доби. Робити зарисовки міста по пам'яті та за уявою. Виконати роботу акварельними фарбами. Висловлювати в бесіді свої враження
13	1		«Зимовий	Формування	Знати, як застосовувати

			пейзаж»	графічних умінь і навичок у зображенні зимового пейзажу з використанням графічних виразних засобів: штрих, лінія, крапка	образотворчі засоби графіки. Проявити фантазію, створюючи нескладні зимові візерунки. Вміти показати красу зимового пейзажу. Виконати лінійний малюнок, використовуючи фломастери, кольорові олівці. Застосовувати знання про холодні кольори. Визначати за репродукціями пейзаж. Знати картини із зображенням пейзажів художників ПМР. Намалювати «Зимовий пейзаж»
14	1		«Гілочка ялинки з іграшками»	Формування умінь і навичок у зображенні гілки ялини з використанням акварельних фарб. Поняття принципу загороджування предметів. Роль свят у житті людей. Зимові свята	Вміти застосовувати принцип загороджування одного предмета іншим. Знати, як розміщувати зображуваний предмет на першому плані та на другому. Проявити фантазію, створюючи нескладні новорічні прикраси для ялинки. Вміти показати красу святкових новорічних прикрас. Удосконалювати художні навички роботи акварельними фарбами. Зобразити акварельними фарбами нескладні новорічні прикраси на тлі гілочки ялинки. Використати всю барвисту палітру фарб
15	1		Сніжинка. Новорічна прикраса	Вирізання з паперу сніжинок. Знайомство зі способами перетворення паперу. Техніка безпеки роботи з ножицями. Конструювання з паперу ліхтариків і новорічних прикрас (індивідуально або	Знати правила роботи з папером і інструментами для вирізання. Вміти конструювати з паперу ліхтарики і новорічні прикраси. Вміти працювати в колективі спільно. Створювати нескладні новорічні прикраси з паперу. Розвинути фантазію під час створення прикрас. Придумати, як прикрасити свій клас до новорічного свята. Освоїти

				колективно). Оформлення класу	колективні форми роботи під час оформлення класу
16	1		«Казкова галявина»	Графіка. Формування графічних умінь і навичок у зображенні казкової галявини з використанням графічних виразних засобів: «штрихування», «розтушовування», «плавний перехід». Поняття «штрихування», «розтушовування», «плавний перехід» (кольорові олівці)	Знати, що таке «штрихування», «розтушовування», «плавний перехід». Вміти ці знання застосовувати в роботі над малюнком, використовуючи графічні можливості кольорових олівців. Вміти придумати і зобразити нескладні за формою фантазійні квіти. Виконати графічну роботу кольоровими олівцями, використовуючи штрихування, розтушовування, плавний перехід від одного кольору до іншого. Передати красу природи за допомогою кольору, композиції. Ознайомитися з ілюстраціями відомих художників про природу. Прослухати вірші та пісні про природу
17	1		Декоративно-прикладне мистецтво. Геометричний орнамент у смузі	Що таке декоративно-прикладне мистецтво. Його художньо-естетичне призначення в житті людини. Поняття «орнамент». Способи виконання елементів геометричного орнаменту в смузі (змішана техніка)	Мати початкове уявлення про декоративне мистецтво. Знати, що таке орнамент. Вміти застосувати правила виконання геометричного орнаменту в смузі. Сформувати знання про візерунок, ритм, силует. Виконати геометричний орнамент у смузі в змішаній техніці (акварель, фломастери, кольоровий олівець). Освоїти прості прийоми і способи виконання геометричного орнаменту в смузі. Розуміти призначення предметів декоративно-прикладного мистецтва у формуванні естетичного середовища
18	1		«Декоративна тарілочка»	Художня кераміка: різноманітність,	Знати, що таке художня кераміка, її прикладне призначення. Вміти

				особливості виготовлення. Способи виконання елементів орнаменту в колі (змішана техніка)	застосувати правила виконання орнаменту в колі. Закріпити знання про візерунок, ритм, силует. Аналізувати твір мистецтва (образний аналіз предметів художньої кераміки). Виконати орнамент у колі у змішаній техніці (акварель, фломастери, кольорові олівці). Освоїти прості прийоми і способи виконання орнаменту в колі. Оцінити естетичну цінність художньої кераміки, висловлюючи в бесіді свої враження
19	1		Фігура людини. «Людинки з овалів»	Знайомство з пропорціями фігури людини. Людина в русі (фломастери)	Мати уявлення про необхідність дотримання певних пропорцій під час створення людської фігури. Вміти застосовувати отримані знання для зображення фігури людини з овалів. Вивчити прості способи зображення людської фігури. Зробити кілька нарисів з використанням модуля-овалу. Аналізувати зображення людини у статичному положенні та у русі
20 - 21	2		Моя улюблена казка». Ілюстрація до казок	Значення казки в житті людини. Роль фантазії у мистецтві. Розвиток інтересу до народної казкової творчості. Зображення казкових персонажів улюблених казок (змішана техніка)	Знати казкових героїв, які знайшли відображення в ілюстраціях до народних казок. Вміти розрізняти характерні особливості казкових героїв: молдавських, українських, російських казок. Мати уявлення, що таке ілюстрація. Мати уявлення про художній образ літературної та художньої творчості та дати порівняльний аналіз в усній формі. Застосовувати набуті знання і навички та намалювати ілюстрацію до казки
22	1		«Бабки, жуки,	Розвиток	Вміти помічати красу

			метелики»	спостережливості. Досвід естетичних вражень від краси природи рідного краю. Монотипія. Поняття «симетрія», «асиметрія» «відбиток» (акварель)	навколишньої природи. Вміти зображати метеликів, бабок і жуків, передаючи характер візерунків, забарвлення, форму деталей, які їх прикрашають. Знати поняття «симетрія», «асиметрія», «відбиток». Мати уявлення, що таке «симетрія», «асиметрія», «відбиток». Застосовувати прийоми роботи в техніці монотипія. Розглядати візерунки і форми, створені природою, інтерпретувати їх у власних зображеннях і прикрасах
24	1		«Мерцишор»	Сюжетно-тематична композиція весняного свята «Мерцишор» . Виконання роботи за сюжетом легенди «Мерцишор» (змішана техніка)	Знати легенду «Мерцишор». Знати про способи виконання образотворчими засобами різних станів природи. Вміти художніми засобами виразно й емоційно зобразити малюнок. Створювати прості композиції на тему «Мерцишор», передати весняний настрій. Слухати музичні твори про весну. Виконувати вірші, присвячені приходу весни
25	1		«Восьме березня – мамине свято»	Весняне свято. Тема весни в художніх творах. Листівка до жіночого дня	Вміти висловити власний задум, застосовуючи отримані знання і прийоми роботи у змішаній техніці. Розглядати й аналізувати твори мистецтв, присвячені весняному святу, слухати музику і вірші
26	1		Моя сім'я	Тема «Моя сім'я» в художніх творах. Роль і значення сім'ї в житті людини. Здатність образотворчого мистецтва в образній формі передати різні	Знати правила зображення фігури людини. Вміти використовувати образотворчу мову для передання весняних фарб і втілення образу весняної природи. Зобразити свою сім'ю на тлі весняного пейзажу в техніці акварель. Передати своє

				<p>стани природи. Сюжетно-тематична композиція. Зображення групи людей на тлі весняного пейзажу (акварель)</p>	<p>емоційне ставлення до своїх рідних за допомогою кольору, композиції. Розуміти значення сім'ї у своєму житті. Прослухати вірші та пісні про сім'ю. Висловлювати в бесіді свої враження</p>
27	1		«Весняні квіти на галявині»	<p>Уявлення про подібність і відмінності форм та відтінків лугових і садових квітів. Квіти рідної землі. Графіка. Формування графічних умінь та навичок у зображенні квіткової галявини</p>	<p>Вміти спостерігати за природою і вивчити будову рослин для грамотного їхнього зображення. Знати первоцвіти своєї рідної природи. Розширити уявлення про різноманіття форм і кольору у природі. Виконати грамотно малюнок квітів фломастерами на тлі акварельного залиття</p>
28	1		«Політ метеликів»	<p>Компонування на альбомному аркуші.. Зображення метеликів у «теплій» і «холодній» гамі (кольорові олівці)</p>	<p>Знати правила компонування на альбомному аркуші. Вміти вибирати формат аркуша: вертикальний і горизонтальний. Вміти порівнювати різні форми, розміри, забарвлення метеликів і грамотно їх зображувати. Мати уявлення, що таке «симетрія», «асиметрія», «відбиток». Застосовувати знання про «теплу» і «холодну» гаму. Розглядати візерунки і форми, створені природою, інтерпретувати їх у власних зображеннях. Намалювати малюнок кольоровими олівцями</p>
29	1		Аплікація	<p>Розширення уявлення про візерунок, орнамент. Виконання аплікації з простих геометричних фігур. Де і в яких</p>	<p>Знати, що таке аплікація. Знати прийоми виконання аплікації з геометричних фігур. Вміти розрізняти геометричні фігури і складати з них орнамент. Вміти виразно зобразити обраний для малюнка предмет побуту.</p>

				предметах побуту застосовується геометричний орнамент	Обміркувати замисел і скласти з певної кількості геометричних фігур орнамент. Обговорити результати художньо-творчої діяльності
30	1		«Тюльпани», «Нарциси»	Живопис. Робота з натури. Любов до природи рідного краю. Розширення уявлення про натюрморт. Зображення предмета з різних сторін. Будова квітів	Вміти створювати композицію на аркуші. Знати прийоми роботи акварельними фарбами. Вміти планувати способи досягнення поставленого навчального завдання й оцінити результат своєї праці. Знати будову квітів. Оволодіти необхідними прийомами роботи фарбами, пензлем. Застосувати колір для досягнення свого задуму. Ставити перед собою мету майбутньої творчої роботи. Зобразити натюрморти з квітами з натури або по пам'яті акварельними фарбами. Проводити аналіз композиційних рішень
31	1		«Підводний світ»	Малювання по пам'яті. Ознайомлення з підводним світом і художниками-аніمالістами. Розвиток спостережливості та чуйності до природи. Побудова різних видів риб на основі геометричних фігур і компонування на аркуші (змішана техніка)	Знати про художників-аніمالістів. Любити і цінувати навколишню природу. Вміти будувати різні види риб, використовуючи геометричні фігури, і композиційно грамотно розташовувати їх на аркуші. Оволодіти необхідними прийомами роботи фарбами, пензлем, фломастерами, кольоровими олівцями. Ознайомитися з творами художників, які працюють в «аніمالістичному жанрі». Намалювати підводний світ, застосовуючи правила послідовної побудови малюнка різних видів риб. Проводити порівняльний аналіз форм і кольору зображення риб

32	1		«Моє улюблена свійська тварина». Малювання свійських тварин	Малювання свійських тварин по пам'яті. Поняття «аніمالістичний жанр». Дбайливе ставлення до живої природи. Побудова на основі геометричних фігур і компоновання на аркуші. Робота акварельними фарбами. Педагогічний показ	Знати термінологію: «аніمالістичний жанр». Знати творчість художників «аніمالістичного жанру». Вміти використовувати графічні вміння в зображенні предметів складної форми і послідовно працювати з побудовою малюнка. Ознайомитись із творами художників, які працюють в «аніمالістичному жанрі». Малювати акварельними фарбами за вибором улюблену свійську тварину, застосовуючи правила послідовної побудови малюнка тварини
33	1		Ліплення свійських тварин	Ліплення тварин по пам'яті та з натури. Поняття «скульптура». Знайомство з природними особливостями глини і пластиліну та правилами ліплення. Вивчення форм предмета та їхні відмінності	Знати, що таке «скульптура» на прикладі репродукцій творів мистецтв. Отримати уявлення про скульптуру та її види (кругла скульптура, рельєф). Вміти застосовувати прийоми і способи ліплення предметів складної форми і послідовно їх виконувати. Порівнювати об'ємні форми, з яких складаються різні свійські тварини. Демонстрація характерних відмінностей і спільних рис під час ліплення. Вміти бачити основні форми, з яких складаються тварини (куля, конус та ін.), і застосовувати під час ліплення. Відрізнити скульптуру від інших видів образотворчого мистецтва
2 клас					
1	1		Зарисовки фігури людини з натури і за уявою	Графіка. Простий олівець. Пропорції фігури людини. Нариси фігури	Знати основні пропорції фігури людини. Вміти малювати фігуру людини. Формувати навички зображення фігури людини. Знайомитися з різними видами

					образотворчого мистецтва, в яких зображення людини – один із головних елементів композиції
2	1		Багатофігурна сюжетно-тематична композиція. «Літо», «На екскурсії», «Подорож»	Вибір сюжету для композиції за заданою темою. Зображення людини в русі. Правила компонування декількох фігур на площині листа та їхня взаємодія з навколишнім простором	Вміти вибирати сюжет для композиції за заданою темою. Вміти зображати людину в русі. Знати правила компонування декількох фігур на площині листа. Створювати багатофігурну сюжетно-тематичну композицію на задану тему. Використовувати виразні засоби акварельних фарб під час виконання роботи
3-4	2		«Гілочка горобини»	Графіка. Штрихування. Фактичне й оптичне змішування кольорів	Спостерігати за різноманітністю форми і кольору у природі (форми і колір гілок, листя, плодів), створювати етюди, швидкі колірні зарисовки на основі вражень. Виконати роботу графічними матеріалами (фломастерами, кольоровими олівцями), використовуючи під час штрихування змішування кольорів
5	1		«Осіньне дерево»	Живопис. Спостереження за природою. Будова дерев, різноманітність форм	Відобразити в малюнку і живописній роботі свої спостереження за станом і настроєм у природі (форми стовбурів і коренів дерев, листя). Визначати залежність обраної колірної гами від змісту і пори року. Використовувати в роботі акварельні фарби
6-7	2		«Міський пейзаж»	Графіка. Види пейзажів: міський, сільський, індустріальний, морський. Перспективні зміни	Знати види пейзажів: міський, сільський, індустріальний, морський. Вміти застосовувати в роботі над малюнком правила перспективи. Помічати та передавати своєрідність і красу міського пейзажу. Розглядати й аналізувати твори художників-пейзажистів.

					Виконувати роботу різними художніми матеріалами: аквареллю, кольоровими олівцями, фломастерами
8-9	2		«Димківська іграшка»	Декоративно-прикладне мистецтво. Історія виникнення димківської іграшки. Особливості форми і розпису. Виконання ескізу	Мати уявлення про декоративно-прикладне мистецтво і димківську іграшку. Знати історію виникнення димківської іграшки, особливості форми і розпису димківської іграшки. Виконувати роботу різними художніми матеріалами: аквареллю, гуашшю
10-11	2		«Портрет». Портрет мами, бабусі, батька, брата тощо	Малюнок. Знайомство з пропорціями голови людини. Особливості будови: вікові, статеві, індивідуальні	Вміти працювати з натури і за спостереженням. Знати основні пропорції голови людини й особливості її будови: вікові, статеві, індивідуальні. Робота виконується простим олівцем, аквареллю
12-13	2		Рушник	Декоративно-прикладне мистецтво. Ескіз вишивки рушника. Колірна і знакова символіка народного орнаменту. Мова візерунків. Виконання ескізу вишитого рушника аквареллю, гуашшю, фломастерами	Мати уявлення про українське декоративне мистецтво. Знати відмінні характерні колірні та знакові символи українського орнаменту. Вміти використовувати знакову символіку під час виконання ескізу вишитого рушника. Пізнавати за зразками орнаменти, використовувані у вишивці рушника. Розуміти найпростіші знаки символіки. Застосовувати колірну палітру для виконання ескізу вишитого рушника. Намалювати ескіз вишитого рушника аквареллю, гуашшю, фломастерами
14-15	1		«Будиночок в лісі»	Живопис. Особливості зображення архітектурної споруди на тлі пейзажу.	Вміти робити побудову малюнка будинку на основі геометричних фігур. Знати правила композивання на аркуші: перший план, другий план, що ближче, що далі. Застосовувати

				Робота виконується акварельними фарбами	найпростіші знання про перспективу. Будувати складні предмети на основі простих геометричних фігур. Удосконалювати вміння роботи акварельними фарбами
16-17	2		Графіка. Робота «Новорічна ялинка в інтер'єрі»	Формування умінь і навичок у зображенні ялини з використанням графічних матеріалів. Поняття принципу загороджування предметів. Роль свят у житті людини. Зимові свята	Вміти застосовувати принцип загороджування одного предмета іншим. Знати, як розміщувати зображуваний предмет на першому плані та на другому. Вміти показати красу святкової новорічної ялинки. Удосконалювати художні навички роботи графічними матеріалами. Зобразити новорічну ялинку в інтер'єрі. Проявити фантазію, створюючи нескладні новорічні прикраси для ялинки й інтер'єру
18	1		Тепла і холодна кольорова гама. «Гори»	Живопис. Робота аквареллю. Теплі та холодні кольори. Їхня взаємодія	Знати «теплі» та «холодні» кольори, що таке колірне коло, правила роботи з акварельними фарбами. Вміти працювати пензлем і акварельними фарбами. Розуміти взаємовплив і взаємодію «теплих» і «холодних» кольорів один на одного. Аналізувати і виявляти контрастність кольорів. Виконати роботу акварельними фарбами
19-20	2		Вибір композиційного рішення. Вибір колірної гами. Ведення тривалої композиції «Морське дно»	Створення самостійної композиції. Робота виконується простими кольоровими олівцями, акварельними фарбами. Зарисовки мушель молюсків. Збір матеріалу.	Вміти створювати композицію, використовуючи отримані знання. Вміти збирати наочний матеріал за заданою темою. Знати правила послідовної побудови морських мешканців. Знати про мешканців морів. Мати поняття про грамотне компонування на аркуші. Збирати необхідний матеріал за заданою темою для використання

				Компонування. Колірне розтягування	його на уроці. Аналізувати і виявляти характерні форми під час зображення мушель молюсків, риб, морських зірок та інших морських мешканців. Виконувати колірне розтягування для передання підводної глибини (фон)
21-22	2		«Золота хохлома»	Декоративно-прикладне мистецтво. Народні промисли. Види розпису. Історія виникнення «золотої хохломи». Виконання ескізу аквареллю, гуашшю	Вміти визначати твори декоративно-прикладного мистецтва за зразками: хохломський розпис. Вміти зображати в кольорі елементи хохломського розпису. Визначати види розпису. Впізнавати орнаменти у стилі «хохлома». Виконувати елементи хохломського розпису
23	1		«Рання весна»	Живопис. Передавання стану природи. Робота виконується акварельними фарбами по-мокрому	Знати про виразні можливості живопису. Вміти підбирати слова для характеристики виразних особливостей художнього твору. Вміти передавати в кольорі стан природи. Застосовувати акварельну техніку роботи по-мокрому. Давати словесний опис особливостям стану природи в різні пори року. Передавати емоційне ставлення за допомогою живописних засобів. Розглядати твори художників-пейзажистів. Слухати музичні твори на тему «Пори року»
24-25	2		«Жар-птиця»	Графіка. З'єднання реальної форми і «казкового» декору. Робота за уявою. Виконання роботи фломастерами, кольоровими олівцями	Знати, що таке графіка, декор. Прослухати літературний твір. Зробити малюнок птиці та прикрасити його візерунками. Проявити фантазію під час створення казкового декору для «Жар-птиці». Виконати роботу фломастерами, кольоровими олівцями
26	1		«Весняний	Закони перспективи.	Знати закони перспективи,

			пейзаж»	Повітряна перспектива. Передавання акварельними фарбами переднього і дальнього плану	правила повітряної перспективи і вміти їх застосовувати в роботі. Знати твори про природу, вміти розповідати про їхній зміст. Розвивати здатність спостерігати і помічати різноманітність кольору та форми у природі. Передавати в кольорі свій настрій, враження від побаченого у природі. Знати особливості природи рідного краю. Підбирати вірші, пісні й ілюстрації про природу в навколишній дійсності. Зображати по пам'яті та за уявою
27-28	2		«Спорт»	Сюжетно-тематична комедія. Зображення людей у русі. Принцип загороджування. Виконання роботи у вільній техніці	Вибирати сюжет і створювати композицію. Застосовувати знання про основні пропорції фігури людини. Формувати навички зображення людини в русі. Передавати в композиції глибину простору, враховуючи загороджування предметів. Розглядати й обговорювати картини на спортивну тему
29-30	2		«Великодні писанки»	Декоративно-прикладне мистецтво. Історія виникнення писанкарства. Знакова символіка, виконання роботи аквареллю, фломастерами	Розуміти й уявляти, що таке народне декоративно-прикладне мистецтво. Визначати особливе в кожному виді народного мистецтва. Знати історію виникнення писанкарства, особливості розпису писанок. Гармонійно застосовувати під час розпису писанок знакову символіку. Виконувати роботу різними художніми матеріалами: аквареллю, фломастерами, кольоровими олівцями
31	1		«Акація». «Бузок»	Живопис. Метод «примочування». Робота акварельними фарбами по-сирому	Спостерігати за навколишніми деревами, явищами природи, настроєм у природі та конструктивними особливостями природних об'єктів.

					Порівнювати і малювати предмети різної форми: лист бузку, лист акації. Вміти компоувати предмети у форматі аркуша. Застосовувати в роботі акварельними фарбами метод «примочування» і роботу по-сирому
32	1		Квіткова галявина	Графіка. Зображення польових квітів: маків, васильків, лісової фіалки та ін. Будова рослин	Розширити уявлення про різноманіття форм і кольору у природі. Вміти помічати і передавати в малюнку схожість і відмінність форм та відтінків кольору лугових і садових квітів. Свідомо вибирати формат, долати подрібненість зображення. Виконати роботу фломастерами
33	1		Живопис. «Пейзаж небаченої планети»	Живопис. Робота за уявою. Виконання роботи на чорному папері (затонований папір чорною фарбою) акварельними фарбами, гуашшю, білилами	Працювати за уявою. Знаходити для передавання задуманого сюжету виразні образні форми й об'єми. Розширити уявлення про взаємозв'язок зображуваних фігур у композиції. Передавати найпростішу плановість простору і динаміку: ближче – нижче, далі – вище. Використовувати в роботі тонований папір. Виконати роботу акварельними фарбами, гуашшю, білилами
34	1		«Акваріум»	Паперова пластика. Що таке орігамі, схеми складання простих форм	Розширити уявлення про види образотворчого мистецтва. Мати уявлення про паперову пластику й орігамі. Оволодіти прийомами складання морських мешканців з паперу. Створити композицію з них на блакитному тлі аркуша
3 клас					
1-2	2		«Літні канікули»	Сюжетно-тематична композиція. Вибір сюжету. Підбір матеріалу.	Розвивати спостережливість і зорову пам'ять. Збирати матеріал на задану тему. Вміти вибирати і втілювати сюжет для створення

				Компонування. Зображення людей, тварин на тлі пейзажу або інтер'єру, вільна техніка	композиції на задану тему. Формувати навички поетапного виконання композиції. Вміти зображувати людей, тварин на тлі пейзажу або інтер'єру у вільній техніці
3-4	2		«Осінній натюрморт. Врожай»	Живопис. Поняття «натюрморт». Види натюрмортів. Робота з натури і за уявою (акварель)	Освоїти поняття «тематичний натюрморт». Опанувати прийомами самостійного складання натюрморту. Зображати з натури предмети конструктивної форми. Свідомо вибирати формат, долати здрібненість предметів. Вловлювати і передавати смисловий зв'язок предметів у натюрморті
5-6	2		Парк	Графіка. Крапкова техніка. Оптичне змішання кольорів. Осінній колорит (фломастери)	Стимулювати інтерес до естетичного освоєння навколишньої дійсності. Застосовувати техніку малювання крапками з використанням оптичного змішування кольорів. Освоювати і гармонійно заповнювати всю поверхню образотворчої площини. Використовувати теплу і холодну гаму для передання осіннього колориту. Удосконалювати навички зображення дерев і конструктивних предметів (лавка, огорожа тощо)
7-8	2		«Петриківський розпис»	Декоративно-прикладне мистецтво. Історія виникнення петриківського розпису. Вправи. Створення композиції (акварель)	Розуміти й уявляти, що таке народне декоративно-прикладне мистецтво. Визначати особливе в кожному виді народного мистецтва. Сприймати моральний смисл народного мистецтва. Знати історію виникнення петриківського розпису. Вміти визначати твори декоративно-прикладного

					мистецтва за зразками: петриківський розпис. Вміти зображати в кольорі елементи петриківського розпису
9	1		Ліплення. Свійські улюбленці	Будова і ліплення тварин. Пластилін	Удосконалення навичок і прийомів ліплення тварин, птахів, риб. Освоювати ліплення цілого шматка пластиліну і на основі простих геометричних форм. Передавати в об'ємній формі характерні особливості будови і руху тварини, птахів, риб (собака, кішка, папуга, акваріумні рибки тощо). Використовувати в роботі з пластиліном стеки
10-11	2		«Пейзаж»	Гризайль. Тонові відношення між предметами. Робота виконується чорною аквареллю	Мати уявлення, що таке «гризайль». Знати поняття «тон», «тонова шкала», «тонові відношення». Вміти малювати тонову шкалу від вихідного кольору до білого. Передати у пейзажі тонові відношення між предметами (темніше, світліше, плавний перехід від одного тону до іншого)
12	1		Модульна композиція	Елементи дизайну. Модуль. Поняття «динаміка», «статика». Створення модульної композиції. Робота виконується простим олівцем на папері в клітинку	Мати уявлення про дизайн. Освоїти поняття «динаміка», «статика». Ознайомитися з побудовою модуля. Створити модульну композицію. Виконати модульну композицію простим олівцем на папері в клітинку
13-14	2		«Портрет казкового героя»	Живопис. Створення казкового образу. Передавання емоцій, характеру, настрою. Робота аквареллю	Працювати з літературним твором (казка). Виконати портрет казкового героя, передаючи його емоції, характер, настрої. Постаратися передати в роботі диво казки. Виконати роботи акварельними фарбами

15	1		«Морозні візерунки»	Графіка. Робота за уявою. Підбір виразних засобів: цятка, лінія, штрих, крапка (тонований папір, білила, фломастери, кольорові олівці)	Застосовувати образотворчі засоби графіки. Проявити фантазію, створюючи красиві зимові візерунки. Вміти показати їхню красу, використовуючи цятку, лінії, штрихи, крапки. Виконати малюнок на тонованому папері, використовуючи фломастери, кольорові олівці
16	1		Прикраси для ялинки	Паперова пластика. Технологія виконання прикраси з паперу. Техніка безпеки під час роботи з інструментами. Робота з папером	Знати правила техніки безпеки роботи з ножицями й іншими інструментами. Опанувати прийомами роботи з папером та інструментами для різання паперу. Використовувати технологію поетапного виконання прикраси з паперу. Придумати, як прикрасити клас. Вміти працювати в ситуації колективного співробітництва
17-18	2		Робота за уявою. «Замок казкового персонажа»	Поняття «архітектура». Різновиди архітектури, архітектурні деталі (вільна техніка)	Знати поняття «архітектура». Мати уявлення про різновиди архітектури й архітектурні деталі. Вміти працювати за уявою. Вдосконалювати навички створення художнього образу за допомогою образотворчих засобів. Розглядати ілюстрації до казок. Придумати і зобразити казковий замок
19-20	2		Живопис. Робота «Джунглі»	Збір матеріалу та вивчення флори і фауни тропічних лісів. Багатоплановість. Створення ефекту «непрохідності» (акварель)	Вміти збирати необхідний матеріал для вивчення теми. Передати різноманіття флори і фауни тропічного лісу. Збирати необхідний теоретичний матеріал для вивчення теми: зображення комах, птахів, звірів. Передати різноманіття флори і фауни тропічного лісу. Зобразити рослини, враховуючи тоновий контраст: темного на світлому і світлого на темному

21	1		Декоративно-прикладне мистецтво. «Опішнянська і косівська кераміка»	Технологія виготовлення. Колірний колорит. Різноманітність форм: куменець, баклага, макітра та ін. Виконання ескізу керамічного виробу (акварель, гуаш)	Розуміти й уявляти, що таке народне декоративно-прикладне мистецтво. Визначати особливе в кожному виді народного мистецтва. Знати історію виникнення та технологію виготовлення опішнянської та косівської кераміки. Сприймати моральний сенс народного мистецтва. Знати різноманітність форм: куменець, баклага, макітра та ін. Виконати ескіз керамічного виробу аквареллю, гуашшю
22	1		Книжкова графіка	Поняття «шрифт». Різновиди шрифтів. Зображення однієї літери п'ятьма різними шрифтами (простий олівець, чорна ручка)	Знати, що таке книжкова графіка, які її характерні особливості. Мати уявлення про шрифт і його різновиди. Вибрати одну букву і зобразити її п'ятьма різними шрифтами простим олівцем, чорною ручкою
23	1		Живопис. Робота «Провесна»	Поняття «пастельні тони». Етюдне зображення міського пейзажу (акварель)	Мати уявлення про тон. Знати, що таке пастельні тони. Розвивати здатність спостерігати і помічати різноманітність кольору та форми у природі. Передавати в кольорі свій настрій, враження від побаченого у природі. Знати особливості природи рідного краю. Розвиток колірного сприйняття, образного мислення. Виконати акварельними фарбами етюд міського пейзажу
24-25	2		Графіка. «Чавунні мережива»	Зображення паркової огорожі на тлі пейзажу (чорний фломастер)	Бачити і помічати красу у предметах довкола нас. Мати поняття про симетрію. Мати уявлення про ритм, чергування елементів. Дотримуватися пропорції та конструкції, масштабу деталей, домагатися виразності деталей. Зобразити паркову огорожу на тлі пейзажу чорним фломастером або чорною

					ручкою
26	1		Ілюстрація до літературного твору	Народні твори та їхні герої	Мати уявлення, що таке ілюстрація. Ознайомитися з творами відомих художників-ілюстраторів. Передавати зміст художнього твору у графічній ілюстрації. Виділяти композиційний центр і змістовний сенс твору в зображенні
27-28	2		Живопис. Робота «Сімейний портрет в інтер'єрі»	Пропорції обличчя. Вікові й індивідуальні особливості (акварель)	Знати основні пропорції голови людини й особливості її будови: вікові, статеві, індивідуальні. Розширити уявлення про жанр портрета. Ознайомитися з художніми творами, які належать до жанру портрета. Формувати навички передавання характерних особливостей зовнішнього вигляду і настрою людини. Мати уявлення про інтер'єр. Зобразити на тлі простого інтер'єру сімейний портрет акварельними фарбами
29-30	2		Декоративно-прикладне мистецтво. «Орнамент»	Схеми. Створення орнаментальної смуги (фломастери, кольорові олівці)	Мати поняття про орнамент. Вміти розрізняти український, молдавський, російський орнамент. Використовувати в роботі знання про характерні особливості побудови і колірною виконання українського, молдавського, російського орнаментів. Створити орнаментальну смугу
31-32	2		Живопис. Робота «Квіти»	Зображення квітів (хризантеми, жоржини, айстри, гладіолуси та ін.) з натури і по пам'яті. Особливості будови. Різноманітність форм і забарвлень (акварель)	Мати уявлення про особливості будови та різноманітність форм і забарвлень квітів. Удосконалювати вміння і навички в зображенні різних квітів: хризантем, жоржин, айстр, гладіолусів та ін. Розглянути твори мистецтва відомих художників, на яких зображені

					квіти. Виконати малюнок акварельними фарбами
33	1		Графіка. Робота «Образ дерева»	Передання настрою, стану, характеру через лінійну графіку гілок: міцний дуб, плакуча верба, ніжна берізка та ін. (простий і кольорові олівці, фломастери, крейда)	Розширювати уявлення про передання в малюнку характерних особливостей будови дерева: форми, конструкції. Створити художній образ графічними засобами (лінія, крапка, цятка). Передати настрої і стан характеру того чи іншого дерева: міцний дуб, плакуча верба, ніжна берізка. Розвивати спостережливість і зорову пам'ять
34	1		Кумедні фігурки	Паперова пластика. Що таке орігамі. Згинання, розгинання, складання, читання схем. Виконання простих фігурок із паперу в техніці орігамі	Мати уявлення про конструктивні можливості орігамі. Освоїти прості правила виконання фігурок у техніці орігамі: згинання, розгинання, складання, читання схем. Виконати за схемою прості фігурки з паперу в техніці орігамі
4 клас					
1-2	2		Сюжетно-тематична композиція «Збирання врожаю»	Види образотворчого мистецтва. Зображення людей на тлі пейзажу в русі (акварель)	Мати уявлення про види образотворчого мистецтва. Вміти вибирати сюжет для композиції. Заповнювати гармонійно всю поверхню образотворчої площини. Застосовувати знання про пропорції фігури людини. Зобразити людей, які збирають врожай, акварельними фарбами на тлі пейзажу в русі
3-4	2		Графіка. Робота «Міська вулиця»	Перспектива. Види перспективи: лінійна і повітряна. Зображення перспективи з однією точкою сходу (простий олівець)	Вміти застосовувати в роботі з малюнком правила перспективи. Застосовувати знання про лінійну і повітряну перспективу. Помічати і передавати своєрідність і красу архітектури міста, в якому ти живеш. Зобразити перспективу міської вулиці з однією точкою сходу.

					Виконувати роботу простим олівцем
5-6	2		Тоновий контраст. Силует. Живопис. Робота «Захід сонця на морі»	Поняття «силует». Тепла гама фарб. Кольорове різноманіття неба. Дзеркальна властивість води. Силуетне зображення архітектури, дерев (акварель)	Знати, що таке силует. Знати колірні характеристики неба в різний час доби. Вміти зображати берег, місто, дерева, судна. Зображати силует берега, міста, дерева, човни в контражурі
7-8	2		Графіка. Зарисовки птахів: свійських – курка, гусак, качка та ін.; диких – орел, чапля, горобець та ін.	Виконання зарисовок і нарисів птахів	Передавати на малюнку характерні особливості будови і руху різних птахів: свійських – курка, гусак, качка та ін.; диких – орел, чапля, горобець та ін. Удосконалювати навички та вміння в зображенні свійських і диких птахів. Виконувати малюнок простим олівцем і акварельними фарбами. Розвивати спостережливість і зорову пам'ять. Розглядати мистецькі твори художників-аніمالістів
9	1		Орнамент із зображенням тварин	Анімалістичний орнамент	Вміти відрізнати орнаменти: рослинний, геометричний, анімалістичний. Знати прості правила їхньої побудови. Виконати малюнок фломастерами або кольоровими олівцями
10-11	2		Графіка. Робота «Фантазія ліній»	Абстракція. Використання візерунків для передавання тону (чорний фломастер)	Мати уявлення про тон. Використовувати візерунки для передавання тону: чим більше близькі та насичені елементи візерунка, тим темніший тон, чим вільніше зображення елементів, тим світліший тон. Проводити лінії різної товщини: вертикальні, горизонтальні, вигнуті. Проявити фантазію,

					зображуючи абстрактні елементи
12-13	2		Графіка. Композиція «Флора і фауна»	Зображення представників флори і фауни. Тонова градація чорного кольору (фломастери)	Удосконалювати навички та вміння в зображенні тварин і рослин. Вибрати сюжет і створити композицію. Акцентувати увагу на композиційному центрі. Вміти застосовувати принцип загороджування: що ближче, що далі. Розглядати зображення тварин, птахів, рослин, дерев і грамотно їх зображати
14-15	2		Декоративно-прикладне мистецтво. «Городецький розпис»	Історія виникнення промислу. Особливості малюнка. Розпис дощечок (гуаш, тонований папір)	Розуміти й уявляти, що таке народне декоративно-прикладне мистецтво. Визначати особливе в кожному виді народного мистецтва. Знати історію виникнення «городецького розпису». Сприймати моральний сенс народного мистецтва. Знати різноманітність форм городецького розпису
16	1		Графічний зимовий пейзаж «Ялинки»	Зображення ялинок в лісі. Використання графічних виразних засобів: штрих, лінія, крапка	Мати поняття про жанр образотворчого мистецтва пейзаж. Знати картини художників-пейзажистів. Зобразити графічними засобами пейзаж. Вміти грамотно малювати молоді ялини. Розвивати композиційну культуру
17-18	2		Книжкова графіка. Робота «Стилізоване зображення слова»	Шрифт. Різновиди шрифтів. Єдність зорового і смислового образу (вільна техніка)	Мати поняття про книжкову графіку. Знати різновиди шрифтів і вміти їх малювати. Стилізувати зображення слова, використовуючи різні форми і предмети. Домогтися унаслідок стилізації слова єдності зорового і смислового образу. Використовувати різні колірні рішення (контраст, теплу гаму, холодну гаму, наближені кольори тощо)

19-20	2		Декоративно-прикладне мистецтво. «Жостовський піднос»	Історія появи. Різноманітність форм. Технологія виготовлення. Особливість композиції (кольоровий папір, гуаш)	Розуміти й уявляти, що таке народне декоративно-прикладне мистецтво. Визначати особливе в кожному виді народного мистецтва. Знати історію виникнення та технологію виконання розпису. Сприймати моральний сенс народного мистецтва. Знати різноманітність форм жостовського розпису. Виконати ескіз «Жостовський піднос»
21-22	2		Сюжетно-тематична композиція «Мерцишор. Весна іде»	Виконання ескізів. Вибір композиційного рішення	Вміти вибирати сюжет для композиції. Емоційно відгукуватися на образ весни, описаний у легенді про мерцишор. Виконати роботу акварельними фарбами
23-24	2		Живопис. «Натюрморт»	Закріплення раніше вивчених понять: «світло», «тінь», «відблиск». Нові поняття: «падаюча тінь», «рефлекс». Колірні та тонові відношення між предметами. Робота з натури (акварель)	Закріпити і вдосконалювати раніше вивчені поняття: «світло», «тінь», «відблиск». Вивчити нові поняття: «падаюча тінь», «рефлекс». Передати в роботі колірні та тонові відношення між предметами. Вміти працювати з натури
25	1		Вітраж	Ескіз вітражу. Історія виникнення. Особливості виготовлення. Використання теплої та холодної колірної гами (акварель, чорний фломастер)	Мати уявлення про вітражі, про історію виникнення. Знати особливості виготовлення вітража. Застосовувати теплу і холодну колірну гамму під час виконання ескізу вітража
26-27	2		«9 травня», «Салют Перемоги», «Подвиг героя», «Рідна історія»	Знайомство з історією рідного краю. Компонування в аркуші. Створення композиції	Вивчити роботи художників, присвячені Великій Перемозі. Стимулювати інтерес до своєї історії. Підбір матеріалу на задану тему. Вибирати сюжет. Освоєння картинної площини.

					Використовувати основні правила композиції: головний елемент у композиції, його виділення кольором і формою. Виконати роботу акварельними фарбами
28-29	2		Декоративно-прикладне мистецтво. «Національний костюм: російський, молдавський, український»	Виконання ескізу народного костюма (акварель, гуаш, фломастер)	Підготувати матеріал на задану тему. Мати уявлення про національний костюм: російський, молдавський, український. Розрізняти особливості та характер елементів костюма і колірне рішення. Вибрати і зобразити один із варіантів національного костюма: російський, молдавський або український
30-31	2		Графіка. Лінійний пейзаж «Замок у горах»	Ритмічне заповнення зображення лініями. Залежність тонової насиченості від щільності накладання ліній	Освоювати і гармонійно заповнювати всю поверхню образотворчої площини
32	1		Живопис. Робота з натури «Шипшина»	Особливості будови рослини. Колірне і тонове розтягування. Плавний перехід кольору (акварель)	Розвивати спостережливість. Вміти працювати з натури. Знати особливості будови рослини (шипшини). Використовувати колірне і тонове розтягування: від світлого до темного і навпаки. Робити плавний перехід від одного кольору до іншого
33	1		«Подорож машиною часу»	Виконання ескізів. Використання теплої та холодної гами	Підбір матеріалів на задану тему. Розглядати твори художників на фантастичні теми. Вибір сюжету для композиції. Створювати на площині незвичайне фантастичне середовище
34	1		Підсумкова робота. Оформлення роботи	Організація виставки. Колективна робота	Оформити виставку із кращих робіт учнів. Вміти грамотно оформити свою роботу (напис, паспарту). Вміти працювати у співпраці один з одним

Матеріально-технічне забезпечення

навчального предмета «Образотворче мистецтво»

Бібліотечний фонд (друкарська продукція)

Орієнтовна програма початкової загальної освіти з образотворчого мистецтва.

НМК з програми образотворчого мистецтва.

Методичні посібники.

Навчально-наочні посібники.

Методичні журнали з мистецтва.

Літературні твори до уроків образотворчого мистецтва.

Довідкові посібники, енциклопедії з мистецтва.

Альбоми з мистецтва.

Книги про художників і художні музеї.

Науково-популярна література з мистецтва.

Друковані посібники

Портрети відомих художників.

Таблиці з кольорознавства, перспективи, побудови орнаменту.

Таблиці зі стилями архітектури, одягу, предметів побуту.

Схеми за правилами малювання предметів, рослин, тварин, дерев, птахів, людини.

Таблиці народних промислів, російських костюмів, декоративно-прикладного мистецтва.

Дидактичний роздавальний матеріал: картки з художньої грамоти.

Інформаційно-комунікативні засоби

Мультимедійні навчальні художні програми.

Електронні підручники.

Електронні бібліотеки з мистецтва.

Технічні засоби навчання

Класна дошка з набором пристосувань для кріплення таблиць.

Магнітна дошка.

Відеомагнітофон. CD-DVD програвачі.

Персональний комп'ютер.

Мультимедійний проектор.

Екранно-звукові посібники

Аудіозаписи музики.

Відеофільми, презентації: про пам'ятки архітектури, художні музеї, види і жанри образотворчого мистецтва, творчість окремих художників, народні промисли; декоративно-прикладне мистецтво, художні стилі та технології.

Навчально-практичне та навчально-лабораторне обладнання

Фарби акварельні та гуашеві.

Папір А3, А4.

Папір кольоровий.

Фломастери.

Кольорові олівці.

Воскові крейди.

Пензлики білячі № 5, 10, 20.

Пензлики щетини № 3, 10, 13.

Ємності для води.

Стеки (набір).

Пластилін.

Клей.

Ножиці.

Підставки для натури.

Моделі та натурний фонд

Муляжі фруктів і овочів (комплект).

Гербарії.

Вироби декоративно-прикладного мистецтва і народних промислів.

Геометричні тіла.

Орнаменти.

Модель фігури людини.

Керамічні вироби.

Драпірування.

Предмети побуту.